

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 349.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426996510944/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

FJERDE KAPITEL

RAVNSHØJ

Dagen efter Andejagten tog Frits Afsked med Møllerens, hvorved Møllerkonen [hvis Ordene »Værtens Regning« i B hører herhen] vel ikke har forglemt at føre ham de ny Vinduesruder til Regning, og tiltraadte sin Vandring til Ravnhøj for efter Aftalen med Sophie at gæste Gaardens Frue. Det er at formode, at han ogsaa har vidst, at han her vilde træffe en gammel Kammerat i Kandidaten Jens Hansens Person. Denne er Huslærer for Fruens yngre Børn eller har været det for de ældre og ligger nu og venter paa et Kald. Han har det for Resten godt i sin nærværende Stilling, om han end turde finde Anledning til at beklage, at »de eviggode Pandekager ere gaaede overstyr« (smlgn. S. 248). Hvad Fritses Bekendtskab med denne Hansen angaar, er det mindre sandsynligt, at dette skriver sig fra Skolen, da Hansen maa være dimitteret i det mindste 4 til 5 Aar tidligere end Frits, end derfra, at de muligt er Bysbørn fra Jylland. [Af det følgende faar man dog snarest det Indtryk, at Frits og Kandidaten, ligesom Silvius og Slotskapellanen, er Studenters kammerater. Forfatteren synes at have glemt, at

Frits er Rus og Jens Hansen en ældre Akademiker]. Da nu Frits, svedtig og støvet efter sin Fodvandring, ankommer paa Gaarden, spørger han først efter Kandidaten for hos ham at ordne sin Paaklædning, inden han fremstiller sig for Herskabet, og bliver altsaa henvist til hans Værelse. Han banker paa, triner ind og finder sin Ven ivrigt beskæftiget med at blanke sine Støvler. Hansen lader sig ikke forstyrre i sit Arbejde ved Fritses uventede Besøg; men efter et kort og tørt Velkommen gav han sig igen til at bearbejde Støvlerne, idet han

aandede paa dem af alle Kræfter.

»Det er mig ret kært at se dig her hos mig,« sagde han. »Vær saa god og tag dig en Stol og lad, som du var hjemme. Fortryd ikke paa, jeg bliver ved mit Arbejde; du ser, jeg er endnu den gamle. Jeg vil gjerne holde min Smule Fattigdom i god Stand. Naar man ikke holder sit Tøj ret i fuldkommen Orden, saa har man ingen Fornøjelse deraf.«

»Jeg kommer for at besøge din Frue,« tog Frits Ordet, »og træffer dig ret belejligt med Skobørsten i Haanden. Jeg kan vel faa Støvet strøget af mine Støvler med det samme.«

»Nej, Frits!« svarede Kandidaten bestemt. »Hver Ting har sin Brug. Vel er du min gamle Kammerat, men denne Børste, den er mig en Helligdom. Den maa aldrig komme til Smuds eller Støv, den er blot bestemt til at lægge sidste Haand paa Værket med. Jeg vil tjene dig med en god Vilje, hvori jeg kan; men det maa du forlade mig, denne Børste er min Øjsten.«

»Ja, det er mig just ikke heller saa grumme magt-

paaliggende, jeg kan jo viske mine Støvler med min Lommeklud.«

»Frits, Frits!« sagde Hr. Hansen med Hovedrysten, »du er dog endnu den gamle Dreng. Et Spøg og et andet Alvor. Var jeg i dit Sted, lagde jeg mig et Par gule Kraver til. Gule Kraver ere just værd at sætte Penge i. Ere da dine Støvleskafter ikke blankede til største Fuldkommenhed, saa dækkes det dog. Det er desuden et Stykke, som man kun behøver at anskaffe sig en Gang, saa har man dem siden for bestandig.«

»Hvorfor holder du ikke selv gulkravede Støvler?«

»Derom maa du vel spørge. Men hvad svarer jeg? Ser du, jeg holdt selv Støvlekraver, naar det ikke var for tre Tings Skyld. Dersom vor Herre vilde kalde Præsten her paa Godset, saa var jeg vis paa hans Kald. Da passede slig Stads sig ikke mere til min Stand, og jeg havde saa godt som kastet de Skillinger ud af Vinduet. For det andet holder jeg ikke meget af at lægge Skjul paa nogen Ting. Jeg maatte dog have den bedækkede Del af Skaftet plejet med samme Nøjagtighed. Om ingen i Verden saa, at jeg gik med slet pudsede Støvler, saa havde jeg dog ingen Ro paa mig, naar jeg vidste det selv. Saaledes tænker jeg. For det tredje er jeg noget før om Læggene. Det faldt mere paa, naar jeg brugte den Slags Pynt. Der kan du se, jeg har overlagt det vel. Man skal først tænkte, saa handle, det er mit Princip.«

Naar Frits befandt sig ved en Bogsamling, havde han den Skik at trække det ene Bind frem efter det andet og halv tankeløs at blade deri. Da han ogsaa her fulgte denne Sædvane, maatte Jens Hansen med

stor Misfornøjelse se, hvorledes hans velkonditionerede Bøger uden Hensigt bleve befingrede. For at befri sig for dette modbydelige Syn, sagde han til Frits*):

»Du vil her aldeles ikke finde nogen Bog efter dit Hoved. Jeg har slet ingen Komediebøger eller andre saadanne spøgefulde Skrifter. Her er blot det rene Væsen. Paa disse fire Hylde staar saamænd enhver Bog, som jeg har terpet igennem, inden jeg kom saa vidt, som jeg nu er. Det er ret fornøjeligt at kunne saaledes med eet Blik overse sin videnskabelige Løbebane, lige fra Rasmussens ABC til Haenleins Indledning. Saa kan man se, der er en Del at gaa igennem for enhver, der giver sig paa den Vej. Vil Gud give mig Børn, saa staa mine Bøger i den Orden, de skal bruge dem. Da kan jeg føre dem hen for denne Reol og sige med god Samvittighed: Børn! ser her, hvorledes eders Fader har stridt. Tag nu fat, hvor han slap, saa kommer I nok frem i Verden.«

»Læser du da nu aldrig mer nogen Bog?« spurgte Frits.

»Jo, i den senere Tid kan du tro jeg har pløjet ganske artig i poetiske Skrifter, baade paa Dansk og paa Tysk. Herre Gud, man vil jo dog nødig lade sig gøre til et Aalehoved. I Førstningen, da jeg kom herud mellem Folk, der vidste Besked om Poeter og Vers, da maatte jeg skamme mig som en Hund, fordi jeg aldrig kunde tale med. Men lad dem nu komme, saa skal de nok finde Karl for dem.

---

*) Her har Forfatteren bemærket: »Herfra til Slutningen er Fortællingen skitseret«.

Du kan tro, den skal staa tidlig op, der skal tage mig i min Æstetik. Det er ret en Lykke for mig, at jeg er kommen i Huset hos denne Frue. Nu faar jeg altid betimelig Underretning om, hvilke Poeter der er mest i Vælten, og hvor dybt enhver af dem stikker. Det er en Pokkers Kærling; hun kunde gjerne tage sig paa at være Manuduktør i den poetiske Litteratur. Du kan fly hende lige hvad Poet du vil, enten tysk eller dansk, saa vil hun straks sige dig, om han har forstaaet sin Haandtering. Det gaar for hende som et Stykke Smørrebrød; thi hun kan sin Æstetik som en af os sit Fadervor.«

»Er det dig nu,« spurgte Frits, »blot et Pligtarbejde, naar du studerer disse mange Digterværker? Føler du slet ingen Fornøjelse derved?«

»Jo, mænd gør jeg saa. Det maa jeg ikke sige andet. Det er ret en snurrig Tidsfordriv at lægge Mærke til, hvorledes en Digter kan hitte paa de underligste Ting af Verden, som man aldrig skulde tro noget Menneskes Barn kunde falde paa. Professor Oehlenschlägers Bøger lider jeg ret godt. Det er ikke noget daarligt Hoved, der sidder paa den Karl. Ingen kan nægte ham, at han skriver grumme pænt for sig... Du bringer mig alle mine Sager i Ulave! Hvad var det, du rev paa Gulvet der?«

»Ja, hvad det er,« sagde Frits, »maa jeg spørge dig om. Det ser ud som en Gaffel af Elfenben.«

»Naa, ja saa ved jeg det; det er et Instrument, jeg har at knappe mine Gramasker med, naar jeg gaar med Sko. Jeg har altid holdt meget af saadanne smaa Netheder.«

Uagtet Frits i det mindste med øjeblikkelig Deltagelse indlod sig med enhver, fra hvad Side han end

betragtede Livet, følte han sig dog til sidst noget besklemmt i den Verden, som den snaksomme Kandidat forflyttede ham til. Dels for at give Samtalen en anden Vending, dels for ej i Tanker at beskadige nogen af de mange Bekvemmeligheder, som Jens Hansens Kammer var opfyldt med, stødte han et Vindue op og lod Øjet løbe over det store sjællandske Landskab, som man oversaa fra den højtliggende Bygning.

»Du bor smukt her,« sagde han til sin Ven.

»Det maa du vel sige,« tog Jens Hansen Ordet, idet han tog Plads i Vinduet ved Siden af. »Skulde du tro det? naar jeg staar her om Morgenen i Vinduet og drikker den velsignede Kaffe, saa begynder jeg tit at sværme. Fantasien løber rent af med mig, og jeg bygger Luftkasteller for mit Fremtids-Liv. Jeg tænker da paa, hvor man kan have det rart, naar man kunde faa fat i et pænt lille Præstekald. Jeg har været saa heldig at faa mig et Merskums Hoved af en dejlig blød Masse. Det skal ikke blive beslaaet, førend det ret er slaaet an; men saa skal det faa Lov til at ligge trygt under Laas og Lukke, til jeg kommer i Brød. Jeg tør vove, det Hoved, ihvor lidet det ser ud, skal holde sine stive tre Kvarter, naar man stopper det rigtig fast. Naar jeg da maa leve den Dag

at jeg kommer i Kjole,« saaledes tænker Thaarup sig, at Hansen har fortsat Samtalen paa det Blad, som her mangler, »saa skal denne Pibe gøre sin Nytte.« Det slaar ikke fejl, at han har anset det for et ganske lykkeligt Liv at køre i sin magelige Vogn til sit Anneks eller til et Bondebryllup med Tobakspiben i

Munden, helst naar Frastanden ikke var større, end at den kunde tilbagelægges i tre Kvarter, saa han slap for at stoppe Piben paa ny. Paa det manglende Blad er Konversationen for Resten vedbleven at dreje sig om bemeldte Pibe, som formodentlig har været ophængt paa Væggen. Frits, som efter sin Sædvane vil befingre Pibehovedet, er saa ubehændig at han taber det paa Gulvet. Jens Hansen udstøder et Jammerskrig, fortvivlet over sit herlige Hoved. Frits, som imidlertid har taget det op og undersøgt det, forsikrer ham, at det ingen Skade har taget. Men Kandidaten lod sig ikke straks berolige. Han »saa skævt til Frits« og vedblev:

»Lad nu nogen nægte, at der gives Anelser og Forvarsler! I Forgaars havde jeg spist temmelig tæt til Middag, og fik mig efter Bordet en lille Lur i min bløde Lænestol. Da drømte jeg ganske grangivelig, at jeg tabte dette selvsamme Hoved ned i en bundløs Brønd, og for i den dødeligste Angest op af Stollen. O vel o vel!»

»Som jeg siger,« tog Frits atter Ordet, »det befinder sig i højeste Velgaaende.«

»Der faldt en god Sten fra mit Hjærte! Naa, det maa jeg sige, Mage til Natur har jeg aldrig kunnet gøre mig Begreb om. Falde fra den Højde uden at lide mindste Bræk paa sin Førlighed! Det overgaar menneskelig Forstand. Det maa være ret en uforgængelig Masse. Saa skal jeg heller aldrig skille mig ved det velsignede Hoved, om man saa vilde veje mig det op med Guld! Thi nu er det mig dobbelt kært. Naar det har kunnet staa Prøve mod saadant Stød, kan jeg sikkert gøre mig Haab om at beholde

det til min Dødsdag; thi det maa da være saa godt som evigt.«

Samtaalen blev afbrudt ved en Tjener, som kom for at kalde Jens Hansen til Frokostbordet. Frits vilde gaa med for at lade Kandidaten indføre sig hos Fruen; men denne bad ham tøve lidt og siden følge bagefter alene.

»Jeg skal sige dig,« gav han til Grund, »ikke for al den Del i Verden vilde jeg lade mig sige paa, at jeg slæbte Gæster til Huset. Jeg vil sige dig Tingen rent ud, som den er. Fruen har for Skik at give hver Person et blødsødent Æg at begynde med. Naar nu en uventet Gæst indfinder sig ved Bordet, bliver der jo ufejlbarlig et Æg for lidt. Derfor vil jeg helst være rent uden for det hele. Vil du siden komme paa din egen Haand, da er det ikke min Sag. Jeg vasker da mine Hænder. Med Folk af den store Verden skal man i alle Maader omgaas varligt. Du maa ikke blive vred, fordi jeg tager Bladet fra Munden; men jeg ser helst, du slet ikke lader dig mærke med, at du før har kendt mig.«

Frits indgik disse Betingelser.

En af Fritses Egenskaber var med stor Færdighed at tale med om enhver Ting, enten han forstod den eller ikke. Ingen af de Gaader, Naturen har forelagt den menneskelige Fornuft, laa ham saa stærkt paa Hjærte, at han uden Anledning kom til at arbejde paa dens Opøsning. Han hørte til den store Menneskeklasse, hvis Tænkning blot sættes i Gang ved Samtaler. Naar han hørte noget Spørgsmaal at afhandles med Varme, tog han altid ivrig Del i Samtalen. Over Genstande, som han aldrig før havde tænkt paa, dannede han sig paa staaende Fod en

Mening. Det var temmelig tilfældigt, hvilket Parti han kom til at forlægge, og meget uvist, om han ved en anden Lejlighed fandt for godt at holde paa samme Haand. Alle mundtlige Undersøgelser vare for ham en Slags behagelige, ridderlige Turneringer, hvori hans Tankers Hurtighed og den lette Brug af hans Taleredskaber forskaffede ham den egentlige Nydelse. Hans Underholdning, der som en Følge heraf havde mere Liv end Heftighed, var da især behagelig for Fruentimmer og forskaffede ham en høj Stjerne hos Fruen til Ravnshøj. Hun bad ham derfor indstændig at tilbringe nogle Dage paa hendes Landsted, og han tog med Hjærtens Fryd imod Tilbudet. Da blot en Dags Tid var forløbet, betragtedes han ganske som et Lem af Familien, for hvem man ikke paalagde sig nogen Tvang. Enhver begav sig til sine Sysler og lod ham beskæftige sig, som han fandt for godt. Saaledes hændte det en Dag, at Fruen gik paa en enlig Spaseregang i en nær til Haven grænsende Lund for at høre paa Sangen af den nys ankomne Nattergal. Sophie var paa sit Værelse, medens Frits sad overladt til sig selv i Biblioteket. Efter at han i lang Tid havde vraget en efter anden af de prægtigt indbundne Bøger og beset alle Kobberstik i de tyske Kalendere, blev Tiden ham omsider lang, og han fik det Indfald uden Omstændigheder at opsøge Frøken Sophie.

Da han med Varsomhed aabnede Døren til hendes Kammer, saa han hende sidde for en liden fløjlsbetrukken Sekretær, omgiven af en Del Penne, som alle bare Spor af at have været dyppede overflødigen langt ned i Blækhornet. Foran hende laa der et Ark ubeskrevet Velinpapir, og hun brød sit Hoved saa al-

vorligt, at hun ej bemærkede Frits, førend han stod tæt foran Bordet. Da løftede hun sit Hoved i Vejret og udbød forundret:

»Nu har jeg aldrig før i mit Liv set saa galt! Hvorledes tør De komme herind i mit Kammer?«

»O,« svarede Frits, »jeg vover vel ikke saa meget derved; jeg tænker ikke, De gør mig nogen Fortræd.«

»Det gør jeg vel sagtens ikke,« svarede Sophie; »men det er dog en besynderlig Opførsel af Dem. Hvad vil De mig egentlig?«

Frits sagde: »For det første vil jeg intet andet end se Deres Ansigt og høre Deres Røst. Det faldt mig tungt at undvære Synet af Dem i flere Timer.«

»Gjorde det virkelig? Det kan jeg godt lide Dem for.«

»Men hvis jeg ikke maa være her, koster det kuns et Ord, og jeg gaar igen den Vej, jeg kom fra.«

Med denne Erklæring gik Frits paa Skrømt et Par Skridt; men efter et Øjeblik Overlæg sagde Sophie:

»Siden De nu en Gang er kommen her, maa De dog for det første skære mig en Pen.«

Medens Frits gav sig ret god Tid til at skrabe nogle Penneposer, betragtede Sophie ham med et betænkeligt Blik og sagde:

»Tag Dem en Stol og sæt Dem ned! — Jo, De er mig den rette Karl! Jeg har i Dag faaet Brev fra Marie, hvori hun fortæller mig smukke Ting om Dem.«

»Lad mig en Gang se det Brev,« svarede Frits.

»Det er et Ord. Hvis De vil uden Tilbageholden-

hed smukt bekende, hvorledes De har opført Dem, giver jeg Dem straks Brevet til Eftersyn.«

»Nej, De maa først lade mig læse Brevet, og hvis da min Veninde Marie har af Glemsomhed forbigaaet en eller anden Omstændighed, skal jeg straks føje mit mundtlige Bidrag til.«

Der opstod en heftig Ordstrid mellem det unge Par, da Frits frygtede for at røbe Ting, som i Brevet ikke vare bragte for Dagen. Han begreb let, at et Brev af saa lidet Omfang ikke kunde give nogen fuldstændig Beretning om hans Eventyr i Møllen.

»Naar man ret ser til,« sagde Frits, »staar der vel slet ikke noget ondt om mig i Brevet. Fortæl mig engang noget deraf. Jeg tør vædde paa, De ved slet intet.«

»Ikke? Jo, jeg ved nok, De har bragt hele Huset i Forvirring ved Deres Optøjer.«

»Hvilke Optøjer?«

»Derom forlanger jeg nu en Beretning af Deres egen Mund. Nu ved jeg, hvorledes Marie betragter Sagen. Hendes Synsmaade stiller Dem ej i noget smukt Lys; men man bør aldrig dømme, førend man har hørt begge Parter.«

»O,« svarede Frits, »jeg er fuldkommen tilfreds med Maries Fremstilling deraf. Hun er en alt for god Pige, til at hun skulde lyve mig det mindste paa. Desuden kan hun umuligt have malet mig meget sort af, ellers vilde Deres Opførsel mod mig have været mere forandret.«

»Jo, hun har saamænd skildret Dem, som De fortjener det. Hvo skulde have troet om Dem, der ser saa skikkelig ud, at De var en saa slem Person? De maa slet ikke være her paa mit Kammer, — fy

skamme Dem! Men jeg vil endda tilgive Dem alt, hvis De selv oprigtig vil tilstaa, hvad jeg nylig har læst i dette Brev.«

Hun holdt Brevet i Vejret, og Frits snappede det behændig ud af hendes Haand. Uagtet Sophies Indsigelse læste han følgende Linier:

Søde Fiel

Jeg sender dig hermed en fortræffelig Bog, som har skaffet mig en ubeskrivelig Nydelse. Kunde du blot overvinde dig selv saa meget, at du læste den ret med stadig Opmærksomhed, da vilde den sikkert have den heldigste Indflydelse paa din Aand og dit Hjærte. Du vil ikke derved blive henflyttet i nogen overnaturlig Verden mellem Aander og Spøgelser. Jeg har tit fortalt dig, at saadanne Frugter af en ophidset Indbildningskraft aldeles ikke tiltale min Følelse. Det er heller ikke af det Slags Skrifter, hvori man møder afskyelige, slette Karakterer, saaledes som hos Tieck og Goethe; nej, man føres i Selskab med de ædlest Væsner, som man ret af Hjærtet maa elske. Man føler sig selv som et bedre Menneske, naar man læser om deres Højmodighed, om deres rene Selvopofrelse for Dyd og Religion.

I lang Tid har jeg ikke haft Tid til at skrive dig til, da min Faders Hus har været usædvanlig besøgt af Gæster. Vi har blandt andet haft en ung Fusedtast fra København hos os. Han har engang ved sin Ubesindighed gjort os en Del Optøjer, der bragte hele vort Hus i Forstyrrelse. Der er just ikke noget ondt i ham, men han er saa yderst barnagtig og tager sig aldrig noget nyttigt for.

Tænk dig en Gang, et voksent Menneske, som alt er Student, finder Behag i at spille Klink med min lille Broder Peiter! Han anstillede sig rigtignok, som om det blot skete for at fornøje Drengen, men man kunde tydelig se, han var selv meget fordybet i Spillet.

Hils din gode Moder, og tak hende ret for de sidste smukke Bøger, hun sendte mig. Dag for Dag bruges jeg mer til at indse, hvad jeg skylder den fortræffelige Kone; thi hun har først vakt min Følelse for Kunstens herlige Værker. Gud! hvor jeg vilde have vokset op i Vankundighed, dersom Himlen ikke havde ført mig til hende. Naar jeg ret betænker, hvor min Barndoms Legesøstre dog i Grunden ere nogle højst ubetydelige Væsner, da skønner jeg først ret det Held, at jeg har faaet Sans for noget bedre.

Din hengivne

Marie.

»Der har De rigtig nok faaet et smukt Vidnesbyrd,« sagde Sophie, da Frits havde læst Brevet til Ende.

»Det er sandt,« sagde Frits. »Jeg staar just ikke med Palmer i Hænderne; men jeg har da den Trøst, at Skudsmaalet er i min egen Vold og skal heller ikke med min gode Villie komme videre ud iblandt Folk. Desuden er jeg tilbøjelig til at tro, at De selv, saa vel som jeg, i det samme Brev har faaet en kærlig Revselse. Hun regner ufejlbarlig Dem til de højst ubetydelige Væsner, som ikke have Sans for noget bedre.«

»Mener De det?« spurgte Sophie. »Ja, det er saa-

mænd gerne muligt. Det skulde hun faa Skam for, den indbildske Tøs! Ja jeg har nok før mærket, at hun foragter mig, fordi jeg ingen Behag finder i at læse tørre Romaner med Prækener i. Men hvad Dem angaar, da har hun virkelig Ret; thi det er dog meget barnagtigt af Dem, at De kan finde Morskab i at spille Klink.«

»Jeg indser det,« svarede Frits; »jeg erkender med stor Sønderknuselse min Daarlighed. Den, der ikke tidlig opofrer sit Liv til gavnlig Virksomhed, han vil engang i en trøstesløs Alderdom begræde den Ungdomstid, han Jetsindigen spildte.«

»Deri har De Ret,« svarede Sophie.

»Og den, der ikke som Yngling tidlig betræder Alvors tornefulde Vej, han naar aldrig til Visdommens lysende Tempel, men Døden overrasker ham midt paa den lange Bane.«

»Ja vist,« sagde Sophie.

»Ve den, der ej, mens han besidder sin fulde Kraft, erhverver den Dygtighed, at han engang som en nyttig Borger, som et gavnligt Lem kan opofre sig til Statens Tjeneste!«

»Ja vist,« svarede Sophie.

»Men for at komme til noget andet, skulde vi da ikke her i Smug spille blot et lidet Parti Klink? Jeg har just til al god Lykke to Markstykker i Lommen.«

»Det er et Ord!« svarede Sophie med Latter; »det kunde være ganske morsomt. Men skyd først Slaaen for Døren, at ikke nogen af Tjenerne skal komme herind og se det.«

Da Spillet til gensidig Fornøjelse havde varet henved en halv Time, maatte Sophie, der havde grebet

Sagen alt for alvorlig an, forlangte Stilstand for at hvile sig. Hun fortsatte da med følgende Spørgsmaal sit Forhør over Frits:

»Sig mig nu, hvad det egentlig er for Optøjer, De har gjort i Møllerens Hus.«

Herpaa svarede Frits: »Hele Sagen er kortelig, at jeg var dødelig forelsket i Marie, og at jeg som [en ægte ulykkelig Elsker tog mig selv af Dage.«]

Da den nu følgende Løkke efter Poul Møllers egenhændige Paginering at slutte, næppe har udgjort mere end eet Ark, maa der deri have været en Hensvisning til Optagelse af et større Indskud i Lighed med »Licentiaten« (se Anm. til S. 288); thi et stort Stykke af Fortællingen synes her at være gaaet tabt.

Thaarup formoder, at Samtalen mellem Frits og Sophie er bleven afbrudt af Moderen, og at den Omstændighed, at det unge Par fandtes inden lukte Døre, kan have givet Anledning til en komisk Forklaring. Derpaa, fortsætter han, »er der formodentlig forefaldet flere Scener paa Ravnshøj«. Om en af disse er det vistnok muligt at udtale en bestemt Formodning: før Ballet paa Ravnshøj har der sikkert skullet være Plads til en Skildring af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, som omtales i Planen. Hvis Forfatteren heri har fulgt sin oprindelige Plan, skulde da baade den statistiske Skildring af Lægds- gaarden i Ølseby-Magle og Talen »Trøstegrunde over Poeters Mangfoldighed« ved denne Lejlighed være blevne foredragne. Man kunde da tænke sig Scenen omtrent saaledes:

Den æstetiske Frue, der naturligvis snart er kommen efter, at hun i Frits har en ung Digter under sit

Tag, har benyttet sig af Lejligheden og, maaske Af-
tenen før Ballet, samlet en lille Kres til litterær
Underholdning paa et af sine Yndlingssteder i Hæ-
ven, rimeligvis under det Kirsebærtræ, som omtales
i Planen. (I det følgende bevarede Ark tales om
»Kirsebærtræets hvide Blostre«, som om dette Træ
var Læseren bekendt fra det foregaaende). Til at
overvære Underholdningen har Fruen sikkert ind-
budt Møllerens Marie og opfordret hende til at
medtage Licentiaten, der maatte antages at kunne
give værdifulde Bidrag til Samtalen. I Følge med
disse kommer Bertel, som under Fritses Fraværelse
er kommen til Møllekroen, ikke alene af Interesse
for sin Fætter og for at forbedre hans Leveplan,
men nok saa meget for at kunne føre et vist Tilsyn
med Fritses Bedrifter. Foruden Fruen og Sophie har
naturligvis ogsaa Jens Hansen været til Stede. Kon-
versationen er rimeligvis begyndt med, at Frits til
Gitaren har foredraget et og andet, vel ikke af sin
erotiske Lyrik (sammenlign dog Situationen i den
S. 43 trykte Sonet med Skildringen her S. 375) men
af sin folkelige Poesi, og da snarest en eller flere
af de fire Romancer, som Poul Møller engang havde
forfattet under et Besøg paa en Herregaard paa Op-
fordring af en ung Baronesse (P. M. I. 74), og
hvoraf maaske Recitationsstykket Før og nu (S. 3)
er bevaret. Dette kan saa som i Planen B have be-
væget Fruen til at fremsætte sin Opfattelse af Efter-
ligning af Folkepoesien. Fra dette Udgangspunkt for
Konversationen: den store Mængde Digtere, der
efterligner Folkepoesien, — som kan have givet Ber-
tel Anledning til nogle drøje satiriske Bemærkninger
i Poul Møllers egen Stil (se den litterære Anmeldelse

fra 1824, hvor der findes Udtryk, som meget vel kunde være hentede fra den æstetiske Underholdning paa Ravnshøj) — kan Samtalen være gaaet over til at handle om Poeternes Mængde i Almindelighed. Om dette Æmne kunde da Jens Hansen have foredraget den paa Rejsen til Kina forfattede Trøstetale, som i dette Tilfælde maa antages at være bleven betydelig omarbejdet. Rimeligere er det dog, at bemeldte Tale ikke er bleven foredraget i sin Helhed som et selvstændigt Nummer i Programmet for den æstetiske Underholdning, men at dens Indhold har givet Stof til en Samtale, hvor de skæmtsomme Aforismer om den syngende Hærskare vilde have fundet en passende Anvendelse i Bertels Mund, der om denne Sag tidligere i Samtalen paa Norges Minde har ytret samme Mening som Forfatteren af Trøstegrundene. I det hele synes Poul Møller i den endelige Fremstilling af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, hvortil han vistnok havde glædet sig meget, noget at have fraveget sin oprindelige Plan. Det er saaledes ikke troeligt, at Lægdsgaarden virkelig skulde være bleven oplæst ved denne Lejlighed som et Ungdomsarbejde af Licentiaten, da det lille Arbejdes særdeles reelle Karakter synes ganske uforligeligt med den Tankeverden, hvori Novellens Licentiat bevæger sig. Snarere kan det antages at Poul Møller paa dette Stadium i Følelsen af den statistiske Skildrings selvstændige Værd har bestemt sig til at udskille den af Studenterfortællingen for at optage den som et eget Stykke i det Bind Poesi, som han aldrig naaede at faa offentliggjort.

Men naturligvis har Licentiaten deltaget i Sam-

talen, og man er ikke helt uden Midler til at slutte sig til, af hvad Art hans Bidrag har været. I det første Udkast til Planen hed det, at »Pedanten sværmere om Damers æteriske Liv«, og det er meget usandsynligt, at denne vistnok stadige Genstand for hans lagttagelser slet ikke skulde have fremtraadt i Novellen. Da det nu i en Randnote paa det næste bevarede Ark, hvor Licentiaten omtaler de Emner til Samtale, hvormed han mener at kunne fastholde unge Pigers Interesse, henstilles som en Mulighed, at her maaske kunde benyttes »noget af forrige Ark om Naturentusiasme«, er det sandsynligt, at han har talt om den æstetiske Sans for Naturens Skønhed, som han anser for en væsentlig Bestanddel af Damerernes æteriske Liv. At Samtalen fra Poesi og Poeter er gaaet over til at dreje sig om Damers poetiske Liv og æstetiske Sans, er ikke forunderligt i en Diskussion, hvis kvindelige Deltagere — thi Sophie har vistnok været stum Person — er Fruen paa Ravnshøj (Frederikke Bruns poetiske Afbillede) og Møllerens Marie. Det er da at vente, at den begejstrede Licentiats Udtalelser af den første er blevet modtagne med den mest levende Tilslutning og af den sidste paahørt med en korrekt Velvilje. Derimod er det ikke rimeligt, at Bertel har følt sig mere tiltalt af dette nye Kapitel af det store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Liv end af de øvrige. Man kunde endogsaa falde paa, at han som en vægtig Afslutning paa den æstetiske Passiar her havde meddelt den satiriske Skildring af den æteriske Kvindelighed, som Poul Møller et Aars Tid før Novellen og uden Tanke paa denne havde forfattet, og som under Titelen »Min Kusine« er optagen i

andet Bind af denne Udgave. I al Fald er det ganske i hans Stil, et Sidesykke til hans Skildring af hans Fæter Licentiaten, og det skulde være underligt, at Forfatteren ikke har villet benytte en saa gunstig Lejlighed til at offentliggøre det.

Det manglende Ark maa endvidere have indeholdt en Skildring af Ballet paa Ravnshøj. Om der, som Thaarup formoder og i Lighed med den i Kapitlet »Andejagten« meddelte korte Karakteristik af Jagtselskabet, har været givet en Beskrivelse af de ankommende Gæster, er usikkert. Thaarup, der ikke selv synes at kunne huske noget af hele denne Scene, bygger sin Fremstilling af dens Indhold alene paa de Antydninger, som de ældre Udkast til Studenterfortællingen og Romanen indeholder. De tre heri givne Oplysninger, at »alle fri til Sophie paa Festen«, at »hun danser bakkantisk med Pedanten«, og at »Helten, begejstret af Vinen, gør hende en Kærlighedserklæring« kan sikkert ogsaa gøre Tjeneste som Holdpunkter for Handlingen, hvis Fuldstændiggørelse iøvrigt rettest overlades Læserens Fantasi. Dog er den første Bemærkning paa dette Sted næppe anderledes at forstaa, end at den unge Pige ved Ballet har været ualmindelig indtagende, og at hun skulde have danset bakkantisk med Licentiaten, er lidet troligt, ikke alene fordi den stakels Pedant i sin sidste Skikkelse er bleven udstyret med en Klumpfod, men nok saa meget fordi den unge Pige maa antages at have for godt et Hjertelag til at drive saa grusom en Spas med ham, som den skønne Lovise paa Ørneborg siges at have gjort. Derimod er det meget sandsynligt, at Licentiaten, styrket ved Vinens »laante Kraft«, det eneste Mid-

del — siges der i en overstreget Bemærkning i Kladsden til »Licentiaten« — hvorved han kunde sættes i Forbindelse med den ydre Verden og bringes til at udfylde Hullerne i sit aforistiske Foredrag, har gjort et veltalende, men frugtesløst Forsøg paa at vække Sophies Interesse for sig og sit Værk, og at han derpaa har trukket sig tilbage til en Krog. Fra dette Observationssted maa man da tænke sig ham som Pedanten i Rosenborg Have »som en fejj Tilbeder« iagttagende »den rige Glans«. Endelig er det ikke rimeligt, at Frits virkelig har friet til Sophie, skønt det jo nok kunde ligne ham, og det ikke er meget troeligt, at han skulde have lagt sig Maries Advarsler syndeligt paa Hjærte. Indholdet af denne Scene har Chr. Winther, som en Gang havde hørt Poul Møller forelæse den, i et Brev til Thaarup gengivet saaledes: »Efter at have danset og drukket brav, maa Frits enten ved List eller ved en Hændelse have faaet en Rendesvouz med Sophie uden for den store Havesal, hvor Ballet maa tænkes holdt. En Trætte mellem de unge Folk — han er paattængende uartig, om han vil kysse hende eller blot tage et Perlebaand fra hende, ved jeg ikke. Hun truer med at skribe, og da han ikke bryder sig om Truslen, skriber hun ogsaa. Han flygter, formodentlig efter at have erobret Halsbaandet; thi hun indbilder de tilstrømmende Gæster, at hun, ved at strøffe Muren, paa et Søm har afrevet sit Perlebaand. De høflig forundrede Gæster søge ved medbragte Lys forgæves baade Perlerne og Sømmet paa Muren. Deres artige, men meget ubelejlige Spørgsmaal og Pigens knibske, ærgerlige og komisk lystige Svar koncentrere en Tid lang — og saa husker jeg ikke mer.«

At Frits derpaa, som Thaarup formoder, skulde have »faaet en Lur paa sin Sofa og borddunsted sin Rus«, stemmer ikke med den Fremstilling af hans lette poetiske Beruselse, som nedenfor gives (S. 374 f.). Han har sikkert intet Øjeblik forladt Balsalen, men danset baade første og tredje og femte Dans med sin Dame.

Slutningen af Lakunen gengiver Thaarup saaledes:

»Længer ud paa Natten, da Gæsterne have begyndt at adspredde sig, finde vi Licentiaten og Bertel, der maa være blevne inviterede til at blive paa Gaarden om Natten, i en dyb Samtale, rimeligvis efter at være komne paa det dem til Nattekvarter anviste Værelse. Licentiaten har tilstaaet sin Fætter den Kærlighed, Sophie har vakt i hans Bryst, og forlangt hans Raad. Bertel har bemærket, hvor nødvendigt det var for den, som lagde an paa at vinde en ung Piges Hjærte, at nærme sig hende med Raskhed og Frimodighed, og at tiltrække hende ved en underholdende Konversation. Licentiaten tilstaar, hvor vanskeligt det vilde falde ham at opfylde disse Fordringer. Men hans Studier og hans Observations-evne maatte sætte ham i Stand til at erhverve sig de Rekviziter for en Elsker, som Bertel fordrede. Dette har han tænkt sig, naar han iagttog Frits og saa, hvorledes og hvor let han tiltrak sig Damernes Interesse. Dennes legemlige Smidighed maatte jo kunne efterlignes:«

[»Med Hensyn til de Bevægelser] med Armene, han i ethvert givet Tilfælde betjener sig af, maa det jo være mig en Mulighed at indprente dem i min Hukommelse. Naar fremdeles disse Forkortnin-

ger og Udstrækninger af Muskler ikke stride mod min anatomiske Beskaffenhed, maa jeg ufejlbarlig kunne gøre ham det efter. Men Ulykken er, der indtræffer saa mangehaande Forhold, at den ene Situation fast aldrig er ganske som den anden; derfor maa man bringe dem under en vis skematisk Inddeling. Men dette viser mig atter hen til mit store Værk, hvormed jeg endnu ikke er kommen paa det rene.«

»Alt det Præk, du der kommer med,« sagde Bertel, »forstaar jeg slet intet af. Min Mening er blot, at du, for at gøre Lykke hos en sekstenaarig Frøken, maa træde frem med en vis Raskhed og Frimodighed, hvortil du slet ikke har Gaver.«

»Men hvor kan du dog tro,« sagde Licentiaten, »at noget tænkende Hoved kan finde sig tilfredsstillet ved en saadan Mysticismus?«

»Naa! er jeg en Mystiker? Det har aldrig nogen Moders Sjæl før beskyldt mig for. Jeg har tværtimod stor Afsky for Mysticismus og tror aldrig nogen Ting, uden jeg ret kan gribe den med mine Hænder.«

»Jo, Bertel! du er en Mystiker. Du sønderlemmer ikke dine Begreber, ellers vilde du selv føle, din Tale bestod af lutter Nuller. Hvad gavner det, du bruger den gaadefulde Formel: Frimodighed? Frimodighed bestaar jo af en Række frimodige Handlinger; kan du regne mig dem op, da har du gjort noget. Endnu vanskeligere falder det mig ret at tydeliggøre mig, hvori den anden Slags Tilnærmen bestaar, nemlig den mundtlige. Hvorom kan jeg tale med en ung Pige? Her har jeg jo rigtignok igen tit stillet mig Fritses Forbillede for Øje. Men hans var-

meste Santaler med Fruentimmer bestaa af et flygtigt Element, hvori man egentlig intet har at holde fast paa. Bestandig forekommer det en opmærksom Tilhører, at Talen er om noget. Men vil man sige, hvad det var, opløser det sig for Betragtningen i et Intet. Fremgangsmaaden er paa en skuffende Maade saaledes at spille med Intet, at det faar Udseende af Noget. Men tillære mig noget deraf, har jeg hidtil ikke formaet.»

»Det er mig dog kært,« sagde Bertel, »at vi en Gang mødes i noget; thi jeg er lige saa lidet som du i Stand til at føre Snak om ingen Ting. Til slige Luftspring har ingen af os Smidighed i Forstanden. Er du ikke i Stand til nogen alvorlig fortrolig Meddelelse, følger det af sig selv, du maa lukke Munden i.«

»Meget rigtig,« sagde Licentiaten. »Der staar altså tilbage, at jeg med usædvanlig Oprigtighed kunde meddele hende mine hemmelige Tanker; men mine filosofiske Sorger overgaa hendes Fattesevne, og mine eksoteriske Bekymringer, som i Grunden volde mig lige saa meget Hovedbrud, ere tilsammen af den Beskaffenhed, at de snarere ville gøre mig latterlig i hendes Øjne end bringe mig i nærmere Forhold til hende. Dertil høre adskillige bedrøvelige Erfaringer, som jeg forgæves søger at raade Bod paa. Køber jeg mig en ny Hat, som endogsaa sidder temmelig knapt paa mit Hoved, bliver den dog snart blød og udvider sig saaledes, at den glider ned over min Næse. Mine Strømper krybe saaledes ind i Vasken, at Hælen kommer til at sidde midt under Foden. Under Armene paa min Kjole begynder et lidet Hul at vise sig, som naturligvis daglig udvider

sig; men uagtet jeg med Skræk ser det Tidspunkt nærme sig, da jeg med stor Ulejlighed maa skaffe det sammensyet, kan jeg dog ikke bare mig for at fremskynde den befrygtede Stund, ved af og til at ransage det omtalte Hul med mine Fingre. Af denne Art ere mine hemmelige Sorger, som visselig ej ere skikkede til at betros nogen ung Frøken. Men det rigtigste bliver nok, at jeg oppebier den Dag, da mit store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Natur kommer for Lyset. Maaske jeg derved kunde tydeliggøre hende den Indsigt, jeg har i Livets Betydning, som jeg ikke ser mig i Stand til mundtlig at lægge for Dagen.«

»Ja gør du kun det,« sagde Bertel. »Inden den Tid bliver du nok saa gammel og adstadig, at Forlibelsen fortager sig.«

Da det var temmelig sent ud paa Natten, begav Frits sig over paa Jens Hansens Værelse, hvor han skulde dele Seng med Kandidaten. Der maatte nemlig paa Gaarden skaffes Plads til saa mange langvejs fra ankomne Gæster, at man havde Nød med at faa Husrum nok for dem alle.

»Du har ikke været i Dansesalen i Nat,« sagde Frits.

»Nej,« svarede Hansen. »Derfor havde jeg mine gode Grunde, som jeg gerne har for alt, hvad jeg foretager mig. For det første kan jeg ikke de Trin, som nu ere i Moden, og for det andet havde min Skomager skammelig narret mig og sat Barattens Baand i mine Sko i Stedet for Silkebaand.«

»Er du saadan en Nar,« sagde Frits, »at du lader

en saa herlig Fornøjelse gaa fra dig for saadanne Smaatings Skyld?»

»Smaating, Frits? Der har vi den gamle Snak! Saaledes taler du, fordi du er letsindig og uerfaren. Naar man tænker over hvad man gør og ønsker at komme frem i Verden paa en skikkelig Maade, saa agter man intet for Smaating. At gaa paa Bal med Barattens-Baand, det er en Genistreg, som jeg vel skal vogte mig for. Naar jeg skal fornøje mig i Selvskab, saa maa der ingen kunne laste min Paaklædning. Som man er klædt, er man hædret. Man maa ikke kaste sig selv hen, fordi man er fattig. Nej, ædelt maa man tænke, net maa man være fra Top til Taa. Jeg føler for højt til at udsætte mig for Folkesnak. Man maa gjerne sige mig paa, jeg er vel pillen med mine Klæder; men en honnet og ordentlig Karl skal man anse mig for. Det har min salig Moder lært mig, og derfor beder jeg Vor Herre vel signe hende i sin Grav.«

Saaledes talte Jens Hansen, idet han med Selvfølelse udspilede sine Næseborer og lagde sin venstre Haand paa Hjærtet.

Nu begyndte han at forberede sig til Nattelejet. Han klædte sig nemlig af og gav sig derpaa til at indhulle sit Legem med en Del uldne Bælter. Derefter puslede han med Fyldet i den tunge Hvergarns Fjærdyne, og sagde under denne SysseL til Frits:

»Disse Sengklæder har jeg saamænd arvet fra min salig Faster, og paa dem har jeg ligget alle mine Studenteraar. Dem har jeg bragt med her paa Gaarden; thi jeg har altid anset det for en Herlighed at sidde og ligge paa sit eget. Du kan tro, den Dyne bander ikke ved Vintertide, den vejer sine stive syv Lispund.«

Under denne Tale var han krøben i Sengen, og slog med begge Hænder paa Dynen, idet han mumlede:

»Haa haa haa! Nu ligger jeg da saa rart og saa godt!«

Ved disse hverdags Ytringer af dyrisk Velbefindende følte Frits sig underlig beklemt. Jens Hansens prosaiske Tilfredshed dannede en skærende Modsætning til de lette Fantasier, som Synet af de dansende Piger havde vakt hos ham. Salens glimrende Skikkelser, der endnu tumlede sig i hans Hoved, og den hede Driks ikke ganske bortdunstedes Kræfter havde sat ham i en besynderlig uroelig Stemning. Det forekom ham, at hans Trang kunde blive tilfredstillet, hvis han med stærke Vinger kunde svinge sig ud i den mørkeblaa, stjernede Natluft. Men han tænkte med stor Modbydelighed paa at komme i Berøring med Jens Hansens tunge Dyner og uldne Bælter. Han spænkede med stærke Trin op og ned ad Gulvet, indtil Kandidaten atter talte til ham:

»Naa, lille Fritsius!« brumlede han, begravet i Sengklæder lige til Næsen; »naa, lille Fritsemand! Hvor bliver man af? Gaar man der og grilliserer? Jeg ligger ogsaa her og sværmer. Jeg tænker paa, hvor man dog var lykkelig, naar man havde sig en rar lille Kone. Frøken Sophie det er et velsignet Fruentimmer; hun har saadanne dejlige smaa Pakkenuusser. Herre Gud, vi ere jo alle Mennesker, ikke sandt, Fritsemand?«

Efter dette Hjærtesuk gabede han højt og faldt i Søvn. Men Frits, som ikke havde hørt meget af sin Kontubernals Hjærteudgydelse, spaserede bestandig

omkring i luftige Drømme. Alle de Situationer, hvori han de forgangne Dage havde set Sophie, fore ham forbi som en Troldlygtes Billeder paa Væggen. Snart saa han hende kæle for en Katteskilling, som hun med den ene Haand trykkede til sin Kind, medens hun med den anden Haand strøg paa dens silkebløde Skind. Snart saa han hende en kølig Morgen gaa i Haven, løst behængt med sit røde Sjal og med begge Armene under Klædet kryslagte paa Brystet. Snart saa han hende i en Krog af Sofaen sove med Ansigtet hvilende paa den højre Arm, medens Moderen læste højt i en af Madame Cottins Romaner. Snart saa han hende sidde ved sin Harpe, medens det med lyse Krøller behængte Hoved mildt nikkede til ham bag ved Strængens Gitter. Under slige Fantasier slængte han sig paa en Sofa, indhyllet i sin Kappe, og sov nogle Timer. Men endogsaa i Drømme vedbleve Dansesalens Toner at lyde for hans Øren. I Særdeleshed hørte han uafsluttelig Kontrabassen og Pikkoloffløjten. Dog, i hans Morgendrøm blev Tonerne stedse mere forædlede og ligesom forklarede, og da han vaagnede, var det Nattergalen, der slog under hans Ruder, og Gøgen, der hørtes fra den nærliggende Skov. Han aabnede Vinduet, og en frisk Duft strømmede ham i Møde fra Kirsebærtræets hvide Blostre. Nu gik han ud for at gøre sig en Spaseregang i Haven. Hans Vej faldt igennem Salen og adskillige Værelser; men overalt herskede der et Dødsstille, som om Gaardens Befolkning var uddød; overalt saa han Forstyrrelsens Spor. Hist hang et brækket Vokslys ned fra Lampepetten, og nedenunder laa en Lysesaks paa Gulvet. Paa alle Vægge hang der store Vandraaber, og midt

i Salen stod endnu en Stol, der var brugt for to Timer siden i Kehraus. Da han gik ned ad den brede Trappe, saa han endnu et bialigt døende Blus i den store Glaslampe.

Licentiaten sad i et Lysthus og skrev. Han havde med Bekymring bemærket, at i enhver Samtale med sin Fætter glemte han meget af det, han egentlig vilde betro ham. Derfor havde han nu grebet til det Midde! at optegne nogle Punkter, hvorom han vilde høre Bertels Tanker, for siden enten at memorere de nedskrevne Bemærkninger eller i Nødsfald betjene sig af Papiret. Han var faldet paa denne Fremgangsmaade ved at læse, hvorledes Kejser Augustus ligeledes ved vigtige Lejligheder talte med sin Kone Livia fra Papiret. Det, han skrev, lød saaledes: »Om de uoverstigelige Vanskeligheder, der ere forbundne med at fri.«

Frits havde strøffet omkring i Haven, til Duggen var borttørret. Derpaa slængte han sig langs med en Kanal i Haven og læste med stor Graadighed en Novel i en tysk Kalender. Idet han adskilte to Blade, som ved Snittets Forgyldning vare komne til at klæbe sammen, saa han Sophie nærme sig over den kinesiske Bro. Hendes Paaklædning var i Dag simpel og huslig. Han gjorde ved sig selv den Bemærkning, at hun i enhver ny Dragt blev ligesom til et nyt Væsen, men var i dem alle for ham lige

dejlig. Dog fandt han, at et usædvanligt Udseende ved første Blik gjorde hende lidt fremmed for ham; at man ikke blot maa blive fortrolig med et Menneske selv, men ogsaa med dets Klæder, og at en Mand, hvis Kone gik med 365 Dragter om Aaret, aldrig ret kunde være hjemme. Under disse Betragtninger fik han Bladene skilt fra hinanden og fordybde sig atter med spændt Nysgerrighed i den tyske Fortælling.

Pigen kom hen til ham og vilde give sig i Samtale med ham; men han, der var ganske henreven af sin Novel, affærdigede hende med korte Svar. Idet hun kom, truede hun ham med Pegefingern og sagde:

»Jo, De er en smuk Person! Skammer De Dem ikke ret i Deres Hjærte, fordi De var saa uartig i Aftes?«

»Jo,« svarede Frits, uden at vende Blikket fra sin Bog.

»Og hvad der var det allerafskyeligste, De havde jo drukket Dem ganske fuld i Punsch. Ved De da ikke, at Drukkenskab er en Udyd, at det er en Ugudelighed? Svar mig!« raabte hun ivrig og rykkede ham i Kjolen, »har De ikke læst det sjette Kapitel om Pligterne?«

»Jo,« svarede Frits.

»Siden vi taler om Ugudelighed, kommer jeg til at tænke paa, hvor min Tante havde gjort mig bange, da jeg var lille. Hun havde fortalt mig saa mange græsselige Historier om Helvede, hvor slette Folk brændte til evig Tid i sydende Svovl og Tjære. Jeg vovede mig aldrig til at gaa alene ned i den lange Gang, naar det var mørkt. Hver evige Mandag besluttede jeg ret at forbedre mig; men naar

vi kom ind i Ugen, havde jeg dog bestandig forset mig igen. Saa gik jeg i den dødeligste Angest for, at jeg skulde dø, inden det blev Mandag igen, og jeg i den nye Uge atter kunde begynde paa et nyt Liv. Men nu kom til al Lykke Hr. Hansen her i Huset og fortalte mig, at der ikke mentes andet end Samvittighedsnag dermed. Jeg forsikrer Dem, det var ligesom en havde lettet en Sten fra mit Hjærte. Men De hører jo slet ikke paa, hvad jeg [fortæller Dem].«

Med det Ark, som her løber ud, Nr. 10,¹, ender Poul Møllers Manuskript til Novellen. Nr. 11 er, som tidligere oplyst, Kladden til »Licentiaten«. Det er rimeligt, at Nr. 10,^{2,3} o. s. v., der skulde have indeholdt Fortsættelsen af Historien, aldrig har været skrevne, og at Poul Møller ikke engang har ført Scenerne paa Ravnshøj til Ende. I al Fald er der intet Spor bevaret af, at Forfatteren i sin Udarbejdelse er gaaet videre end til dette Punkt. Derimod mener Thaarup, at han, da han lagde Arbejdet hen, havde Planen til Fortællingen færdig. Ved Hjælp af de bevarede Udkast til Studenterhistorien og Romanen og nok saa meget ved en Sammenligning med andre paaftænkte eller paabegyndte poetiske Arbejder af Poul Møller, i hvilke han synes at have villet tage det Stof, han ikke benyttede i Novellen, op til Behandling i en anden Stil, er det vistnok muligt med nogenlunde Sikkerhed at gengive denne Plan i dens Grundtræk.

Efter at Frits har forladt Slottet, hvor han ved sin Opførsel paa Ballet har gjort sig umulig, er der fulgt en Periode, hvor han flækker om fra Sted til

Sted og søger Selskab med raa Kammerater. Hvorledes dette Sværme og Svirreliv, hvortil der synes at findes noget tilsvarende i Digterens Oplevelser, i det enkelte har artet sig, og hvor vidt det til sidst er gaaet, om Frits virkelig, som det antydes i Planen B, er bleven forfalden, kan nu ikke siges. Det er rimeligt, at Scenerne paa Kragerupgaard, der i Romanen gaar forud for Besøget paa Slottet, i Novellen skulde have fulgt efter som Indledningen til Heltens Forfaldsperiode. Men det er lige saa rimeligt, at disse Scener slet ikke skulde have været benyttede i Novellen efter at have tjent til Grundlag for den temmelig forskellige Udførelse af Scenerne i Møllekroen, hvor Andejagten kan have udviklet sig af »Jagten efter Ænder«, og Mølleren og Forpagteren, som omtalt, har arvet forskellige Sider af Kragerups Karakter. Skuepladsen for Fritses Bedrifter i denne Periode er ellers sikkert en lille Købstad, som han bringer i et fuldstændigt Oprør ved sine Optøjer, ligesom Poul Møller i sin Tid som Huslærer paa Espe forargede Borgerne i Korsør og Skælskør ved sine Løjer. Maaske han endogsaa, som det antydes i B, en Gang har været sat i Arrest. Det er da muligt, at han under disse Forhold har faaet (eller set) et Brev fra Sophie, der er ængstet ved hans Rygte, eller han har truffet hende, rimeligvis paa et Skovbal i den lille By, hvoraf der da har været givet en Skildring (smlgn. Brudstykke af et dramatisk Digt S. 52 og et Brev fra Poul Møller fra Espe, der er trykt Udg. VI, 40). Han er da bleven stærkt bevæget ved Synet af hende og beslutter for at samle og frigøre sig, som Klinger i Udkastet, Silvius i Romanen og Poul Møller selv i Virkeligheden,

at leve en Tid som Eremit. Men det er lige saa vel muligt, at Skildringen af Sværmelivet helt skulde udgaa af Novellen, og Frits umiddelbart efter Ballet paa Ravnshøj uden Afsked, som Helten i det dramatiske Digt, af Eventyrlyst være gaaet paa de lange Rejser.

Der er i al Fald næppe nogen Tvivl om, at Eremitlivet — som maaske allerede antydet i Romanen — ligesom Poul Møllers eget, har bestaaet i en fleraarig Rejse til Søs. I det nylig nævnte dramatiske Digt, der er skrevet i Flugt med Novellen i Foraaret 1824 og er at anse som en Fortsættelse af den afbrudte Fortælling i en ny Stil, kommer Helten hjem fra en saadan. Digtet »Under Vejs« fra Kinarejsen vilde her have fundet en passende Plads, og det er vel i det hele utvivlsomt, at Poul Møller til Skildringen af dette Afsnit i sin Fortælling vilde have benyttet sine egne Stemninger og Oplevelser fra den kinesiske Rejse. Mange Aar senere, i den sidste Del af sit Liv, var det hans Hensigt at benytte det Stof, som havde staaet til hans Raadighed i Kapitlerne om Eremitlivet i Novellen, til en selvstændig Skildring, rimeligvis en humoristisk Roman, der skulde foregaa om Bord paa et Skib paa Rejse fra København til Kap. Heraf er et lille Stykke af Begyndelsen og et meget utydeligt Udkast til Planen bevaret (P. M. II 216—220), men viser ikke nogen sikker Forbindelse med Novellen.

Af Udkastene til Studenterhistorien og Romanen kunde det ikke med Sikkerhed ses, om Fortællingen skulde gaa videre end til Eremitlivet eller standse her. Maaske det oprindelig har været Forfatterens

Mening at standse ved det Tidspunkt, da den unge Student beslutter at rejse bort for i Ensomhed at udvikle sig til Mand. Men paa nærværende sidste Stadium af Planen har han sikkert ønsket at gaa videre. Efter Eremitlivet maa man vistnok tænke sig en Hjemkomst og et Genbesøg paa Ravenshøj. Et lille Stykke af dette Kapitel foreligger, som omtalt, udført i det dramatiske Fragment. Den unge Mand til Hest i dette Digt er da et Billede af den unge Student, der efter at have udstaaet sine Eventyr vender hjem for at hente sin Brud.

Hvad endelig den anden Hovedperson, Licentiatens, Skæbne angaar, er det vistnok ikke usandsynligt, at Poul Møller, efter at være naaet til en lykkelig Forbindelse mellem Frits og Sophie, vilde have undt sig den novellistiske Glæde at berede sin gode Ven en sorgfri Alderdom som Gæst hos det unge Par. Saaledes ender i al Fald det lille Lystspil »De opdigtede Historier« fra Norgestiden, hvis to Hovedpersoner, den friske unge Christian Klinger og den lærde hypokondre Magister Smith, er Varianter af Novellens to Figurer: Magisteren, der er velhavende (ligesom Licentiaten, der jo har faaet en Arv), testamenterer her sin Formue til de unge Folk og faar sit Hjem i deres Hus. Det er da tænkeligt, at Poul Møller ikke vilde have forholdt sine Læsere en saa tilfredsstillende Afslutning paa den danske Students Eventyr.

Det er rimeligt, at Fortællingen, der paa denne Maade vilde være vokset til et anseligt Omfang, alligevel af sin Forfatter i Overensstemmelse med Tidens Æstetik vilde være bleven betegnet som en Novelle. Derimod er det uvist, hvad Titel han vilde

have givet den. Nævnet »En dansk Students Even-
tyr« synes ikke at stamme fra ham. Studenter-
foreningens Eforatsprotokol oplyser blot, at Poul
Møller d. 28. Februar og 6. Marts 1824 »oplæste en
Novelle«.
